

ЛЕМ Станіслав (Lem Stanisław; 12. 09. 1921, Львів — 27. 03. 2006, м. Краків, Польща) — польський письменник-фантаст, філософ і футуролог. Закін. 2-у гімназію ім. К. Шайнохи у Львові (1939), навч. у Львів. мед. інституті (1939–41, 1944–46) та Ягеллон. університеті у Кракові (1946–48). Під час окупації Львова нацистами 1941–44 був пом. механіка у нім. ремонт. майстерні. 1946 виїхав до Кракова. 1948–50 працював асист. гуртка наук. студій при Ягеллон. університеті. Друкуватися почав 1946 у польсь. катол. тижневиках «Tygodnik Powszechny», «Odra» та ін., 1947–49 — дописувач часопису «Życie Nauki» (Краків). Від 1950-х рр. — на творчій роботі. 1983 емігрував до Відня, 1988 повернувся до Кракова. Писав наук. фантастику, детективи, сценарії радіо- та телевіз. есеї на філос. теми, публіцист. статті. Започаткував особливий напрям наук. фантастики, у

якій поєднано традиційні для цього жанру розмаїті гіпотези довкола майбут. технол. можливостей цивілізації з різними версіями розвитку їх самих і людини взагалі. Вибудував у глибокій психол. та гротескно-ірон. тональностіх грандіозну прогност. панораму всіх (переважно негатив.) моделей цього майбутнього, вимагаючи гранич. відповідальності від сучасності для уникнення цивілізац. колапсів. Найвідоміші твори перекладені понад 40-а мовами світу: романи «Astronauci» (1951), «Obłok Magellana» (1955), «Eden» (1959), «Solaris», «Powrót z gwiazd» (обидва — 1961), «Niezwykły» (1964), «Fiasko» (1987); зб. оповідань «Księga robotów» (1961), «Bajki robotów» (1964), «Cyberiada» (1965), «Opowieści o pilotach Pirxie» (1968); есеї «Dialogi» (1957), «Summa Technologiae» (1964), «Filozofia przypadku» (1968), «Fantastyka i futurologia» (1970), «Bomba megabitowa» (1999), «Okamgnienie» (2000); зб. літ. публіцистики, футурології «Mój pogląd na literaturę» (2003), «Rasa drapieżców» (2006) та ін. Спогадам про дитинство та молоді роки у Львові присвятив кн. «Wysoki Zamek» (1966; укр. перекл. — Л., 2002). Окремі твори Л. українською мовою перекладали Д. Андрухів, І. Сварник, О. Гриценко, О. Король, А. Поритко; чимало з них екранізовано польсь., амер., нім. та рад. режисерами.

Основні твори

укр. перекл. — Зоряні щоденники Йона Тихого // Всесвіт. 1961. № 9; Повернення з зірок. Л., 1965; Катар. Л., 1982; Професор Доньда // Всесвіт. 1988. № 4; Одна хвилина людства // Там само; Фіаско // Там само. 1990. № 2–5; Кіберіада. К., 1990; Солярис. К., 1996; Апокрифи. Л., 2002; Голем XIV. Л., 2002.

В. Л. Скуратівський

Бібліографічний опис:

Лем Станіслав / В. Л. Скуратівський // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-54152>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).